

HOOFDSTUK 5

Ontmoetingen met Abdessamad

5.1 Van vrees naar hoop

Abdessamad is geboren op 13 april 2005, hij is een van een tweeling. Het begon toen ik zwanger werd. Ik had een heel blij, maar ook wel angstig gevoel. Toen ik bijna moest bevallen had ik gedroomd dat ik een zoon Abdessamad moest noemen. Dat vertelde ik tegen mijn man. Op dat moment had ik al het gevoel dat Abdessamad een speciaal zontje zou worden.

Mijn twee zonen kwamen ter wereld, ik had een zoon in mijn armen en de andere zoon had mijn man in zijn armen. Keek ze allebei wel een halfuur aan en twijfelde heel erg wie ik Abdessamad ging noemen. Mijn man zei: 'Schiet op, waarom twijfel je?' Ik begon te huilen en zei: 'Ik weet het niet, maar ik voel dat er iets is met mijn zoon.' Ik had hem in mijn armen en zei: 'Deze zoon, die ik in mijn armen heb, gaat Abdessamad heten.' Ik had zo'n speciaal gevoel met Abdessamad, de band die ik met Abdessamad kreeg, werd steeds dieper en dieper.

Abdessamad werd een jaar. Hij was altijd vrolijk en steeds alleen maar lachen, maar ik had de indruk dat hij niet naar mij keek, was alleen maar met zichzelf bezig. Toen dacht ik, dit klopt niet. Ben naar de huisarts geweest en hij verwees me naar het UMCG in Groningen. Ze hebben wat onderzoekjes gedaan en na twee weken kreeg ik de uitslag dat mijn zoon Abdessamad autistisch is. Wat betekende dat? Ik wist niet wat autisme inhoudt, had er nooit van gehoord. Ben naar huis gegaan en heb het op internet opgezocht en toen barstte ik in tranen uit, kon het niet geloven! Werd helemaal gek!

Ik ging die dag naar mijn buurvrouw, liet haar de papieren zien, ik wist het niet meer. Heb het wel uren met haar erover gehad. Mijn man kwam thuis van zijn werk en ik vertelde hem dat Abdessamad autistisch is. Hij geloofde er niks van, ontkende het en zei: 'Hij is nog zo jong, het komt wel goed.' Ik had slapeloze nachten, was heel erg verdrietig, maar toch was ik zo sterk. Ging alles doen om mijn zoon naar een goeie toekomst te brengen. Het heeft anderhalf jaar geduurd om te accepteren dat mijn zoon autistisch is.

Abdessamad ging in augustus 2007 naar het medisch kinderdagverblijf in Haren. Daar heeft hij een jaar gezeten, toen moest hij daar weg. Heeft me ook veel pijn gedaan om weer afscheid te nemen en het weer los te laten, maar het is me toch

gelukt. In september 2008 is Abdessamad naar het kinderdagcentrum Ilmarinen gegaan. Hij had het in het begin heel zwaar, het heeft wel een jaar geduurd voordat hij zich echt op zijn gemak voelde en dat hij op dit moment echt op de plek is waar hij nu hoort.

Ik had er gelijk al een goed gevoel over. Ik zei in mezelf: Hier gaat Abdessamad zijn toekomst tegemoet. Ik zie Abdessamad echt vrolijk naar school gaan en hij heeft zo'n goeie band met zijn taxichauffeur, gaat vrolijk naar school en komt vrolijk weer thuis.

Mijn zoon Abdessamad is een heel bijzonder jongetje. Ik noem hem mijn engeltje. Het gaat nu heel goed met hem op het KDC, hij leert steeds meer en we zien hem vooruitgaan met zijn ontwikkeling. Vanaf september 2008 heb ik ook ambulante zorg, daar ben ik zo blij mee. Daarmee ben ik steeds sterker geworden en heb ik kunnen leren wie Abdessamad is. Ilmarinen is als het ware een stuk van mijn leven geworden, ik kan niet zonder en Abdessamad ook niet. Ik ben blij dat ik weet hoe ik nu met Abdessamad moet omgaan. Er is geen leven zonder Abdessamad en er is ook geen leven in Ilmarinen zonder Abdessamad.

Verteller: Hanan (moeder)

5.2 Verwachting

De eerste keer dat ik je thuis bezoek voor de intake voor Ilmarinen is al een hele tijd geleden. Je bent dan thuis met je moeder. De tv staat aan en je bent erg in de weer met balletjes. Je laat ze stuiteren, gooit ermee en de balletjes vliegen door de kamer. Je gaat er behendig en gedreven mee om. Ondertussen kijk je naar de Teletubbies en doet de geluidjes van de televisie na. Voor mij heb je op dat moment geen aandacht. Als je een balletje kwijt bent, begin je te jammeren en probeert je moeder het balletje voor jou te vinden.

Al snel daarna kom je overdag naar Ilmarinen in de roze klas. Je weet nog niet hoe alles daar werkt en wij kennen je ook nog niet goed. Je bent vaak in paniek en onrustig. Je beweegt veel en vlug, het liefste speel je buiten; klimmen en schommelen. We hebben nog weinig vat op jou en jij begrijpt ons ook niet goed.

We leren je langzaam steeds beter kennen en jij leert ons kennen. Je begint te begrijpen hoe het een vaak op het ander volgt, welke personen er voor je zijn en hoe die de dingen met jou doen. We leren waar je van geniet en wat je moeilijk vindt. Je bent nog regelmatig in paniek en onrustig. We vragen ons af hoe we je kunnen helpen, zodat je jezelf beter kunt voelen en meer rust vindt.

Steeds beter krijgen we door hoe het bij jou werkt. En jij leert snel! We leren dat het bijvoorbeeld belangrijk voor je is om te snappen hoe de dingen gaan, hoe de dag verloopt en wat er van jou wordt verwacht. Omdat je niet spreekt, vinden we een manier om aan jou duidelijk te maken wat er wanneer gebeurt, hoe lang dit duurt en wat er daarna komt. En we begrijpen steeds beter en zien ook hoe belangrijk het is voor jou is om dit te snappen. En hoe belangrijk het is dat jij zelf kunt aangeven wat je wilt. We blijven zoeken hoe we op een goede manier bij jou kunnen aansluiten, met de hoop en verwachting dat dit je ontwikkeling op alle gebieden zal bevorderen. Wij leren hierbij ook veel over onszelf over hoe wij zelf de dingen doen en hoe wij in het leven staan.

In de toekomst kijkend, zie ik jou als een vrij bewegend persoon. Je bent dan zelfredzaam, je communiceert op een vanzelfsprekende manier met de personen die belangrijk voor je zijn. Je bent over het algemeen ontspannen, tevreden en vrolijk en je vindt voldoening in de dingen die je doet. Je beweegt nog steeds graag en je bent bij tijden erg onrustig. Maar je kunt ook je aandacht richten en met hulp van begeleiders werk verrichten. Je krijgt waardering en weet dat je gekend en gezien wordt.

Op dit moment is het nog niet zover. Maar ik zie je nu voor me: rustig en tevreden zittend in de stoel, wachtend op de taxichauffeur die zo komt en die je weer naar huis brengt na een enerverend dagje in de roze klas. Waar je hebt gespeeld, bewogen, gewerkt, gerust en geleerd en waar je lekker moe van bent geworden.

Verteller: Corry (gedragskundige)

5.3 Nieuw evenwicht

Op 1 september 2008 stapte ik voor het eerst het huis binnen bij de familie. Moeder Hanan woonde met haar man en vier kinderen op een bovenhuis. Tot op de dag van vandaag kom ik wekelijks bij hen aan huis. Hanan deed open. Ik had haar de laatste tijd verschillende keren overstuurd aan de telefoon gehad. Haar zoon Abdessamad, één van de tweeling, moest van het dagverblijf waar hij op zat af, omdat de groepsleiding daar niets met hem kon beginnen. Het werd mijn eerste ontmoeting met Hanan en haar zoon Abdessamad. Haar verhaal was niet in een uur verteld, daarvoor waren er te veel problemen. Niet alleen Abdessamad, maar ook de drie andere kinderen waren zorgkinderen. Deze vrouw had in haar jonge leven al veel meegemaakt.

Abdessamad, een kleine en tengere jongen met donkerbruine kijkers, trok zich van dit alles niet veel aan. Zo leek het tenminste in eerste instantie. Hij danste met zijn

lenige, behendige lichaam de kamer door. Stopte niet. Hij sprong op bank en tafel en nam af en toe bijna een schilderij mee, dat dan nog maar net bleef hangen aan de muur. Af en toe wierp hij mij een blik toe. Het was overduidelijk dat iedereen van dit kind hield en er tegelijkertijd gek van werd... Toen ik wegging, bleven beide gevoelens bij mij naklinken.

Abdessamad kreeg een plek in het logeerhuis. Er was veel overleg met verschillende disciplines over de lijn die we zouden volgen. Het ging goed zolang het één op één was. Abdessamad was als een vlinder die de wereld besnuffelde, maar nooit ergens landde. Thuis was hij de kleine koning die geen opdrachten aannam, maar zijn eigen gang wilde gaan. Ook 's nachts...

‘Marijke, wie is mijn kind? Waarom doet hij zo? Waarom? Waarom?’

Hanan was voor haar gevoel haar kind kwijt. En ze was niet alleen de verbinding met haar zoon kwijt, maar ook haar eigen innerlijke kracht. Hoe kon ze de touwtjes weer in handen krijgen en vat krijgen op haar zoon? Er kwam een bed waar Abdessamad niet uit kon. Hij kroop erin en sliep. Ook kwam er een stoel waar hij niet uit kon ontsnappen. Zo kon eindelijk het hele gezin aan tafel zonder dat Abdessamad voor de tv zat. Vanaf toen zat hij stil aan tafel, rustig kijkend naar de mensen om hem heen, haast serene, terwijl hij netjes zijn eten tot zich nam. De vlinder kwam even aan.

Abdessamad kreeg een plek op het kinderdagcentrum van Ilmarinen. Het ging wisselend goed en slecht. Abdessamad bleef regelmatig logeren. We hadden regelmatig overleg met elkaar, zodat we allemaal dezelfde kant opkeken. De maanden daarna zag ik steeds meer wat een krachtige vrouw Hanan is. Ze is zorgzaam voor iedereen, staat altijd klaar met zelfgebakken taart of koekjes. Ze is een leeuwin die vecht voor haar kinderen. Ze vecht voor een nieuw huis met een tuin. En het lukt. Samen met haar man maakt ze er iets moois van. Abdessamad kan zich helemaal uitleven op de schommel en trampoline.

We eten zelfgebakken koekjes in de tuin. Gewoontes verdwijnen en andere komen ervoor terug, maar Hanan kan er steeds meer naar kijken, ze merkt hoe vindingrijk ze zelf is. Ze gaat haar zoon steeds beter begrijpen en krijgt weer grip op haar gezin. Ik ben plaatsvervangend trots op haar.

Samen kijken we naar videobeelden die we hebben gemaakt. Nieuwe ontdekkingen: *Wat houdt Abdessamad zijn moeder in de gaten.* Altijd zoeken zijn wakkere ogen haar op. Ik zie weer tranen, maar nu van ontroering, in haar net zo wakkere ogen. Hanan en Abdessamad, ze lijken op elkaar.

De vader van Abdessamad wordt ernstig ziek. Abdessamad streelt hem over zijn gezicht. Hij houdt zijn moeder in de gaten. Het wordt een lange, intensive periode waarin het gezin zich dapper staande houdt. Ik luister en leef mee.

Het gaat nu redelijk goed met het gezin, de zorgen blijven en Abdessamad blijft voor verrassingen zorgen. Hanan heeft zichzelf teruggevonden dankzij haar eigen kracht.

Ik heb alle vertrouwen in haar en haar zoon. Inmiddels staat er een kring mensen om hen heen die hen helpen op het pad dat zij moeten bewandelen.

Ik heb me in dit verhaal gericht op moeder en kind. Natuurlijk hebben ook vader en de andere kinderen hun eigen verhaal. En ook zij hebben hun bijdrage geleverd aan een nieuw evenwicht.

Verteller: Marijke (ambulant medewerker)

5.4 Ontpoppen

Al drie jaar ben ik als begeleider werkzaam. Werken met kinderen heeft mij altijd gefascineerd, ze zijn eerlijk, leuk en het levende bewijs dat je niet veel dingen nodig hebt om gelukkig te zijn. Je hoeft maar een gek spelletje met ze te doen dan zijn ze al dolgelukkig. Als ik aan het werk ben, dan vergeet ik alles om mee heen.

Een aantal maanden terug ben ik gevraagd of ik mee wilde werken voor het CCE-programma³ van Abdessamad. Ik heb gelijk 'ja' gezegd, omdat het toentertijd helemaal niet goed met hem ging. Natuurlijk wilde ik wel mijn bijdrage leveren om zijn situatie te ordenen. Ik had tot die tijd alleen maar het negatieve gedrag van Abdessamad gezien en dat beeld in mijn hoofd beviel mij niet. Ik wilde hem ook anders leren kennen. Ik kon en ik wilde gewoonweg niet geloven dat er zoveel woede en verdriet in zo'n klein jongetje kan zitten.

Gelukkig werken binnen Ilmarinen zeer professionele medewerkers, die veel kennis bezitten en alles uit de kast hebben getrokken om meer rust te creëren voor Abdessamad. De wil, het doorzettingsvermogen van alle professionals en de liefde voor Abdessamad hebben wonderen gedaan. Het resultaat is verbazingwekkend. Het gaat nu heel goed met hem. Hij is vrolijk, energievool, communiceert uitstekend. Kortom, iedereen is weer blij.

³ CCE: Centrum voor Consultatie & Expertise. Een centrum dat ingehuurd kan worden voor ondersteuning en advies aan zorgverleners bij begeleiding en behandeling van mensen met een complexe zorgvraag.

Abdessamad inspireert mij keer op keer met zijn sterke karakter. Ik vergelijk hem altijd met vuurwerk. Sterk, indrukwekkend, maar wel vol met schitterende kleurtjes. Niet alleen heeft hij veel van mij geleerd, maar ik heb ook veel van hem geleerd. Ik heb geleerd om niet alleen dingen te verwachten, maar ook naar mijn eigen benaderingswijze te blijven kijken.

Ik ben ontzettend blij dat ik voorlopig met Abdessamad mag werken en nog veel leuke dingen met hem mag doen. Hij heeft trouwens geleerd om helemaal zelfstandig te fietsen. We hebben dat met hem een aantal keren geoefend. Nu kan hij dat helemaal zelf, knap hé? Het geeft me een enorm trots gevoel. Als ik hem zie fietsen op het plein, dan denk ik: wat heb ik toch een fijn werk!

Verteller: Buras (begeleider)

5.5 Samen genieten

Als begeleider werk ik binnen Ilmarinen. Het afgelopen jaar was ik vooral in de roze klas te vinden, waar Abdessamad ook zit. Sinds begin dit jaar krijgt Abdessamad extra begeleiding vanwege het CCE-traject. Samen met een collega ben ik er nu extra voor Abdessamad.

Het is ontzettend leuk om Abdessamad te begeleiden. Het is een heel vrolijk en energiek jongetje, wat erg aanstekelijk werkt en waar ik erg blij van word. Abdessamad weet altijd goed wie er voor hem is en vindt dat erg fijn. Regelmatig zoekt hij even oogcontact. Hij voelt de rust en de aandacht die je voor hem hebt. Zodra ik met meerdere dingen tegelijk bezig ben tijdens een activiteit, merk ik vaak dat ook Abdessamad de aandacht verliest en bijvoorbeeld eens even lekker gaat uitdagen met een ondeugende lach, om je weer bij de les te krijgen. Dan weet ik gelijk ook weer dat het mijzelf ook rust geeft om met alle aandacht één ding tegelijk te doen.

Het is geweldig om te zien hoe Abdessamad groeit. Het is ook super om de wisselwerking van plezier en vertrouwen te ervaren, die steeds meer is gegroeid sinds het een-op-een-contact. De dag begint ook al goed met een klein feestje op de schommel. Elke morgen gaat Abdessamad blij huppelend mee naar de schommel.

Heel geconcentreerd brengt Abdessamad de schommel met zijn armen helemaal omhoog, glijdt er zo op, en springt er vervolgens weer af. Abdessamad heeft een precieze inschatting in zijn spel, wat voor een voorbijganger die het voor het eerst ziet een flinke stunt kan lijken. En wanneer er iemand aankomt, wacht Abdessamad geduldig en geïnteresseerd om zich heen kijkend tot hij weer kan schommelen. Met alle aandacht volg ik hem in zijn spel en speel met groot enthousiasme

mee. Een aantal taxichauffeurs dat dan langsloopt, vraagt zich wel eens af wie het nu leuker vindt, Abdessamad of ik.

Abdessamad laat mij zien dat hetzelfde spel keer op keer gespeeld kan worden en toch steeds weer een nieuw spel is. Keer op keer zeg ik: '1, 2' en Abdessamad antwoordt: '3 oké!', en spring dan bij hem op de schommel. Als een kind ga ik op in het samenspel. Er zijn dan toch wel twee blijge gezichten aan het genieten.

In de klas geniet Abdessamad ook steeds meer van de gezamenlijke activiteiten, sinds het programma met de vaste beweegmomenten en dat er iemand voor hem is. Eerder vond Abdessamad het vaak moeilijk om erbij te komen zitten en deed hij niet met alle activiteiten graag mee. Nu gaat dat meestal heel goed. Maar zijn favoriete activiteit, waar hij eerder ook altijd wel voor in was, is muziekles van muziektherapeut Gooike.

Heel geconcentreerd luistert Abdessamad en volgt de bewegingen bij zijn favoriete liedje over de dwergen. En als iedereen slaapt aan het einde van het liedje, neemt hij wel eens voor zichzelf de bewegingen nog even door. De muziekles is nu al weer een tijdje afgelopen. Abdessamad vraagt nog regelmatig om het liedje samen te zingen, waar hij af en toe inspringt met de tekst en de bewegingen. Buiten hebben we het een keer gezongen in de tunnel. Daarna nam hij me vaker mee naar de tunnel om even dat liedje te zingen, dat galmt dan zo mooi.

De dagopening in de zaal vindt Abdessamad ook erg leuk. Laatst hoorde hij het woordje 'zaal', zette zijn stoel voor de deur en ging er vervolgens zitten wachten tot het zover was. Eigenlijk zijn er zo veel kleine en grotere dingen door de dag heen waarover ik mij verwonder, die mij blij maken, waar ik van leer of die mij verrassen. En soms zijn er ook momenten dat Abdessamad het even moeilijk heeft en even heel onrustig, boos of verdrietig kan zijn.

Al komt dat de laatste tijd weinig voor en is het vaak ook snel weer goed. Als je dan weer het vrolijke gezichtje ziet vol met levensenergie...

Verteller: Tjiske (begeleider)

5.6 Spring in 't veld

De eerste contacten met jou, kleine lieve Abdessamad, waren behoorlijk chaotisch. Chaotisch in die zin, dat ik absoluut nog niet wist hoe ik jouw aandacht kon krijgen. Voortdurend vroeg ik mij af: wie ben je, wat vraag je van mij, wat wil je van mij? Je stuitte als een gummiballetje door het logeershuis, nam alles mee wat je

onderweg tegenkwam. Een klein, wild diertje was je, nauwelijks te temmen. Heel af en toe kon ik je ogen ‘vangen’ als die zoekend heen en weer schoten.

Toen je net bij ons op het logeershuis kwam, probeerde ik uit wat jou zou boeien. Ik weet nog, op de binnenplaats lagen allemaal ballen, kleine en grote. Het mooiste vond je om de ballen door het hek te gooien, maar omdat het daar schuin afloopt, rolden de ballen de straat op en dat vond ik vooral voor de fietsers gevaarlijk. Dus moest ik iets anders verzinnen.

Er is nog een hekwerk met spijlen op de binnenplaats en daar konden de ballen ook door. Maar toen ik jou daar mee naartoe nam en het aan jou liet zien, was het gillen. Jij gooide je op de grond en was het absoluut niet met mij eens. Meestal liet ik je dan maar even en probeerde je af te leiden met iets anders. Pas toen je door kreeg dat het bij dit hek ook leuk was en dat de ballen zelfs terugkwamen (door mij), kreeg je er veel lol in.

Wat je geweldig vond, was bellen blazen en dan vooral als ik de bellen blies en jij ze mocht vangen. Uren hield je dat vol, het bleef maar prachtig. Totdat we bijvoorbeeld naar binnen moesten, voor jou een reden om je op de grond te werpen en luidkeels te gaan gillen. Het eten was een drama, in het begin gaf jouw mama nog wel eens wat mee of ze kwam het brengen, maar wij vonden toch dat je ook bij ons moest leren eten ‘wat de pot schaft’ net als de andere kinderen.

Wat je heerlijk vond (en vindt) was pasta en couscous, dat ging er met beide handen in. In bad gaan was een groot succes maar eruit? Ik moest je vaak bij kop en kont pakken en dan op de aankleedbank ‘werpen’ om je behoorlijk af te kunnen drogen. Je kon dan ‘uit je vel springen’ omdat jij je zin niet kreeg, maar met kietel-spelletjes en kiekeboe kreeg ik je dan uiteindelijk in je pyjama.

Als het weer het toeliet, gingen we in de bakfiets naar de speeltuin aan het Aquamarijnpad, dat is omheind en daar kon ik je loslaten. Je rende dan onmiddellijk naar de glijbaan om daar ondersteboven achterstevoren van af te stuiteren. Doodsangsten stond ik uit. Maar je viel nooit, je was als een klein aapje dat slingerde in de bomen. Het kostte enige moeite om je weer te pakken krijgen als we terug moesten, ik kreeg er zelfs een goede conditie van!

Wat zou ik je graag leren zindelijk te worden maar daarvoor ben je te weinig op het logeershuis. Op een ochtend trof ik je aan in je slaapkamer die je mooi bruin had gemaakt met je handjes. Het stonk verschrikkelijk en het kostte uren om de kamer weer schoon te krijgen.

Ik kreeg al snel door dat jij grenzen nodig had, dat ik je soms moest beperken in je ruimte, en dat je een consequente aanpak nodig had. Dat lukte mij aardig en ik merkte dat het jou goed deed. Je af en toe afzonderen om weer rustig te worden, je lekker buiten laten rennen. Je af en toe in een stoel vastzetten en naar kinderliedjes luisteren. Dan keerde de rust weer in je terug. Ik wilde contact met je, leren met jou om te gaan, leren om jou genoeg ruimte te geven maar je ook te beperken daarin, leren je los te laten zoveel als je aankon, maar je ook laten voelen wat het is om vastgehouden te worden. Je duidelijkheid te geven in plaats van je 'te laten zwemmen' in die immense ruimte die er om je heen is. Hoe kon ik je leren om je veilig, geaccepteerd, vertrouwd te voelen op het logeerhuis.

En nu? We hebben een hele weg afgelegd samen. Ik ben van je gaan houden om wie je bent, om je heerlijke, springerige lijf, je prachtige donkere ogen, je lachen en ondeugende grapjes. We kunnen nu aardig communiceren met elkaar, je accepteert de grenzen die ik je geef, je luistert. Ik weet nu wat jou boeit, wat je leuk vindt.

En dat is veel: rennen, stoeien, heel hard schommelen, naar de speeltuin met de bakfiets, maar ook in de keuken helpen, luisteren naar een verhaaltje en, als ik je afdroog na het bad, tenen en vingers tellen. Je wilt dit steeds maar herhalen en je telt soms zelfs mee. Een liedje zingen bij het afdrogen waar allerlei lichaamsdelen benoemd worden, 'dit is je neus en dat is je kin' vind je erg leuk, soms wijs je zelfs het lichaamsdeel aan als het liedje daarover gaat. Je leert zó snel. Vooral als we één op één zijn en je aandacht niet afgeleid wordt, neem je alles heel snel op. Je bent zó slim.

En dan breekt voor mij het mooiste moment met jou aan: het naar-bed-ritueel. Eenmaal je pyjama aan, moet er nog even tanden gepoetst worden. Wat in het begin een waar drama was, onderga je nu gewillig. Dan op mijn rug naar de slaapkamer waar ik je op bed 'gooi', gillen van de pret. Daarna het slaapliedje en de spreuk van de veertien engeltjes. Ik vraag dan of je een knuffel wilt en meestal val je in mijn armen. Ik hou je even stevig vast en stop je onder. Na nog een handkus sluit ik je kamer.

En dan vind ik het jammer dat ik je weer een tijdje moet missen. Wat hebben we samen veel geleerd, kleine grote man. Wat ik je toewens, is dat je ooit gaat praten. Dat je ooit 'mama' gaat zeggen. Ik weet dat dat een grote wens is van je moeder. We blijven oefenen Abdessamad!

Verteller: Marieke (begeleider logeerhuis)

5.7 Een veilig bed

Interview met Marijke, ambulant medewerker en de moeder

Hanan is 37 jaar en moeder van een dochter van 17, een zoon van 11 en de tweelingbroertjes Abdessamad en Hamza van 6 jaar. Abdessamad zit sinds september 2009 in de roze klas en bezoekt het logeershuis.

Daarvoor ging Abdessamad naar het Medisch KinderDagverblijf (MKD) in Haren, maar eind augustus 2008 kreeg moeder Hanan te horen dat Abdessamad daar niet kon blijven. Zo kwam hij noodgedwongen weer thuis wonen. Voor Hanan was dat heel zwaar, want Abdessamad was toen een zeer beweeglijk kind, dat nog niet op een stoel kon zitten om te eten. Vanwege zijn autisme was het moeilijk contact met hem te krijgen. Hij vloog voortdurend door de kamer en alles ging van de muren. Een van zijn gewoontes was om met ontlasting te smeren. Hanan beschrijft hem als een vrolijk kind, die geen angst kent en die nooit boos wordt, behalve als hij zijn zin niet krijgt.

De orthopedagoge van Abdessamad, Corry, zag dat deze situatie onhoudbaar was en dat er snel actie moest worden ondernomen. Zij bracht Hanan in contact met Marijke van het team ambulante zorg. Door de bemiddeling kwam er toen binnen enkele weken een plek voor Abdessamad op Ilmarinen. En Marijke ging het gezin thuis begeleiden. Ze is er niet alleen voor Abdessamad, maar ondersteunt ook de ouders. En er worden in goed overleg maatregelen genomen, die de rust en stabiliteit in het gezin bevorderen.

Zo was Abdessamad niet alleen overdag, maar ook 's nachts zeer wakker en actief. Hij was altijd in de weer om zijn bed uit te komen. Hierdoor kregen ook zijn ouders weinig slaap. Het enige wat hielp, was midden in de nacht met hem naar beneden gaan en televisie kijken. Dan werd hij rustig en daarna ging hij slapen. Ilmarinen zorgde dat er thuis een bed met spijlen kwam, waar hij niet uit kon klimmen.

De eerste avond dat Abdessamad in zijn nieuwe bed moest slapen, was een heel spannend moment voor zijn moeder. Hoe zou hij reageren op een bed, dat eruitziet als een kooi en aan alle kanten dicht is? Zou hij boos worden en de hele nacht aan de spijlen rammelen? Niets van dat al gebeurde: Abdessamad ging liggen met wat speelgoed bij hem, de traliedeuren werden gesloten en hij ging slapen en... sliep de hele nacht rustig door. Eindelijk een veilig plekje. Hanan vertelt hoe het nu gaat: 's ochtends als ze hem uit bed haalt, doet ze de traliedeuren half open, Abdessamad doet de deuren zelf helemaal open en klautert uit bed.

Hanan vertelt hoe goed het nu gaat met Abdessamad. Hij heeft een hele ontwikkeling doorgemaakt. Het is een ander jongetje geworden. Hij is rustiger, hij commu-

niceert beter en kijkt je aan. Hij ziet nu vogels, hij ziet een poes. Er worden regels opgelegd en hij accepteert ze. Hij zit zelfs op een stoel te eten, en hij heeft leren fietsen!

Marijke voegt toe, dat Abdessamad een heel open kind is, maar ook verkrampt en daardoor explosief. Hij zit erg vast in zijn gewoontes en het is moeilijk om hem daaruit te halen. Ze kan Hanan laten zien, dat een terugval bij Abdessamad vaak te maken heeft met een nieuwe ontwikkelingsstap. Hij heeft er moeite mee, omdat het iets nieuws is, maar zo'n terugval is dan maar tijdelijk.

Abdessamad krijgt nu ook massagetherapie. In het begin kon hij de aanraking niet verdragen, maar nu vindt hij het fijn en hierdoor kan hij beter bij zichzelf blijven. Marijke vertelt, dat Hanan de verbinding met Abdessamad en zichzelf volledig kwijt was. Nu is die verbinding terug. Hanan heeft de touwtjes weer in handen. Dankzij de begeleiding van Marijke heeft Hanan meer inzicht gekregen in wat autisme is: hoe Abdessamad de dingen beleeft en hoe je daarmee om kunt gaan.

Marijke hoopt dat ambulante zorg in de toekomst in een veel vroeger stadium wordt aangeboden in gezinnen, en niet pas als er een vraag vanuit het gezin komt. In de praktijk zijn ouders vaak veel te lang alleen aan het worstelen. Ze vinden dat ze het zelf moeten kunnen en vragen niet snel om hulp, waardoor de problemen zich alleen maar opstapelen. Vooral moeders tobben vaak veel te lang en dreigen dan uitgeput te raken, waar noch zijzelf, noch de kinderen bij gebaat zijn. Ze zijn bang, dat er iemand over de vloer komt, die het overneemt en gaat bepalen wat goed is voor jouw kind.

Marijke benadrukt, dat het in wezen gaat om ontmoeting en het met elkaar in gelijkwaardigheid onderzoeken en ontdekken. De ambulante begeleider is iemand die met je meekijkt en -denkt en bij wie je als ouder je verhaal kwijt kunt. Je beweegt mee en probeert vanuit je professe dingen over te brengen. In de praktijk onder vinden ouders dit juist als zeer waardevol en ze voelen zich gezien en gesteund.

Hanan bevestigt dit: ze ondervindt veel steun van Marijke, vooral omdat in haar eigen familie de problemen met Abdessamad worden gebatelliseerd. Ze zeggen bijvoorbeeld: hij gaat nog wel praten als hij wat ouder is, en er wordt gedaan alsof er niets met hem aan de hand is. Gelukkig vecht Hanan voor haar kinderen en onderkent ze de problemen wel en heeft ze hulp gezocht. Zonder ambulante begeleiding zou ze hier heel alleen in staan.

Je ontdekt samen ook verrassende dingen. Marijke is heel enthousiast over de Heykoop-methode⁴: als je al een tijdje in een gezin komt en het veilig voor ze voelt,

⁴ Heykoop-methode: Genoemd naar de initiator van video-hometraining.

kun je voorstellen om het kind te filmen. Je kijkt dan samen met bijvoorbeeld de ouders naar de opname zonder een oordeel te vellen. Je vertelt alleen wat je opvalt. Doe je dit een paar keer, dan gaat je van alles opvallen, wat je nooit eerder zag. Zo was het een ontdekking voor Hanan, dat Abdessamad haar voortdurend met zijn ogen volgt, als ze in de keuken aan het werk is.

Hanan heeft veel plezier in koekjes bakken en Abdessamad is gek op haar koekjes. In de keukenla liggen receptenboeken. Een daarvan is een oud Arabisch kookboek met plaatjes. Dit is het favoriete kookboek van Abdessamad. Het is ‘mamma’. ‘Mamma’ is een kooswoordje, wat Hanan ook gebruikt naar haar kinderen toe. Het betekent voor Abdessamad ook veiligheid. Het kookboek gaat overal mee naartoe, ook naar het kinderdagcentrum. Als er een activiteit is in de klas, wordt er een veilig plekje voor gezocht, zodat Abdessamad zijn handen vrij heeft om mee te doen, maar hij weet: daar ligt mijn kookboek, mijn anker dat mij verbindt met mijn mama.

En die mama is een liefdevolle vrouw, die op alle levensgebieden veel voor haar kiezen krijgt in dit leven en er vaak alleen voor staat. Over haar zoon zegt ze: *‘Zonder Abdessamad ben ik niet compleet. Hij geeft mij zo veel liefde en warmte. God heeft hem mij geschonken om mijn eigen kracht te ontdekken. En op Ilmarinen vond ik mensen die van hem houden en die hem en mij steunen.’*

Yvonne (interviewer)

5.8 Sleutelbos (reflectie)

De drie V’s, ze komen telkens terug in de verhalen rond Abdessamad. Als er iets is wat het samen smeden kenmerkt dan is het toch de combinatie van Vakmanschap, Vertrouwen en Verbinding. Voeg daar creativiteit aan toe, en zie daar de bos met de belangrijkste sleutels van de organisatie Ilmarinen.

Deze sleutelbos wordt heel mooi zichtbaar in de verhalen rond Abdessamad omdat hij met de verschillende onderdelen van de organisatie te maken krijgt. De ambulante zorg is daarbij leidend.

Nadat er het een en ander is vastgelopen in de opvoedingssituatie, schept de ambulante begeleider eerst een klimaat waarin samen-leven weer mogelijk wordt. Daarbij stuurt zij op vertrouwen door persoonlijk contact te maken met het gezin. Vertrouwen ontstaat door openheid. Om aan de slag te kunnen moet er een basis van vertrouwen zijn.

Samen met de moeder werkt de begeleider aan het gezamenlijke doel om meer rust te creëren. Dat gebeurt onder andere door letterlijk te begrenzen (een bed en een stoel waaruit Abdessamad niet uit kan ontsnappen). De begeleider deed het ook door er 'te zijn'. Het elkaar ontmoeten in 'het dichtbij zijn' geeft een gevoel van geborgenheid. Zou Abdessamad die ook zo gevoeld hebben?

Als die rust is ontstaan laat ook Abdessamad zien dat hij geholpen is met houvast. Vanuit dat vertrouwd gevoel wordt de verbinding tussen Abdessamad en zijn moeder weer hersteld. In het verhaal 'Nieuw evenwicht' toont niet alleen de begeleider zich een goed waarnemer bij het terugkijken van de gemaakte videobeelden, maar laat Abdessamad op die beelden ook een mooi staaltje waarnemen zien.

Als het nodig is voor de ontwikkeling wordt de ruimte begrensd en als het op een ander moment nodig is voor de ontwikkeling wordt er meer ruimte geboden. Er volgen nieuwe ontmoetingen op het kinderdagcentrum en in het logeershuis. En geleidelijk aan ontstaat er een wisselwerking. Abdessamad laat zich steeds meer zien en leert veel. Soms gaat er weleens iets mis, gelukkig weten de werkers de rust te bewaren en met de nodige creativiteit houden zij samen met moeder goed koers.

De structuur, dat ritme van inspanning en ontspanning, die vaste start met spirituele momenten, met vaste teksten, dat aanbod sluit als het ware van nature aan op de stille vraag van Abdessamad. Vanuit de behoefte aan houvast, herkenning en veiligheid kan hij groeien naar meer medemenselijkheid.

Er is ook ruimte om samen te onderzoeken, te spelen en te experimenteren. Zowel Abdessamad als de begeleiding genieten en leren hiervan. Als we lol hebben, als we plezier maken, staan we meer open voor indrukken. Dan voelen we ons niet zo bedreigd door nieuwe ontwikkelingen.

En zo biedt het samen smeden van een groot aantal professionals de juiste randvoorwaarden voor Abdessamad om zich steeds meer als persoon te kunnen ontpoppen.

Door de verhalen heen wordt zichtbaar dat moeder en zoon zich aan elkaar ontwikkelen. Zij presenteren zich aan elkaar en lokken daarmee wederzijdse ontwikkeling uit. Wederzijds, want ook de moeder ontplooit zich in het opvoedproces, wordt er een krachtiger mens van. En gesteund door de werkers van Ilmarinen probeert de moeder het proces zó te beïnvloeden dat optimale kansen worden geschonken aan haar Abdessamad.